

Türkiye’de 2023 Depremlerinin Ardından Sağlık Çalışanlarında Ahlaki Yaralanma ve Ahlaki Dayanıklılık: Sistemik Zorluklar ve Güçlenme

¹Ayşenur Daldaban Berberoğlu, ²Fatih Bilgili, ³Sevim Coşkun, ⁴H. Erkut Söğüt, ⁵Funda Kafadar, ⁶Fatma Zehra Öztekin Çelebi, ⁷M. Volkan Kavas

6 Şubat 2023’te Türkiye ve Suriye’de meydana gelen depremler geniş çaplı yıkıma yol açmış, on binlerce insanın ölümüne veya ciddi şekilde etkilenmesine neden olmuştur. Halk sağlığı krizinin ötesinde, sağlık çalışanlarının karşı karşıya kaldığı kaynak yetersizlikleri, tükenme ve yoğun insan ıstırabına tanıklık gibi uç durumlar onların ahlaki yaralanmaya uğrama riskini arttırmıştır. Birçok sağlık çalışanı deprem deneyimleri nedeniyle görevini bırakmıştır. Yanı sıra sağlık çalışanlarının kendilerini desteklenmemiş hissettikleri, yabancılaşma ile ilgili olabilecek travmatik deneyimleri yaşadıkları raporlanmıştır. Türkiye’de olağandışı durumlara yönelik hazırlıksızlık ve kriz yönetimindeki sorunlar, sağlık çalışanlarının donanımsız hissetmesine ve depremin neden olduğu etkinin ağırlaşmasına sebep olmuştur.

Bu çalışma, 6 Şubat depremleri sırasında kritik bakım sunan sağlık çalışanlarının yaşadığı ahlaki yaralanma ve/veya ilişkili deneyimleri incelemektedir. Ahlaki yaralanma, temel değerlerin aşınmasına, suçluluk, çaresizlik ve güvensizlik duygularına yol açabilen bir olgudur. Karma yöntemli çalışma TÜBİTAK 3005 programı tarafından desteklenen ulusal bir projenin parçasıdır. Demografik bilgileri sorgulayan maddeler, Sağlık Çalışanları için Ahlaki Yaralanma Ölçeği (*Moral Injury Symptom Scale-Healthcare Professionals*) ve Rushton Ahlaki Dayanıklılık Ölçeği’nden (*The Rushton Moral Resilience Scale*) oluşan anket ilk aşamayı oluşturmaktadır. Amaç, araştırma evreninin çalışma koşulları ile ilgili bir çerçeve ortaya koymak ve ahlaki yaralanma ve ahlaki dayanıklılığın yaygınlığını ve korelasyonunu belirlemeyi amaçlamaktadır. İkinci aşamada ise seçilmiş katılımcılarla yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler, bireysel deneyimlere dair derinlemesine içgörü sağlamaktadır.

İlk aşamada 400'den fazla sağlık çalışanı ankete katılmış olup, katılımcı sayısı büyümeye devam etmektedir. Ayrıca, tamamlanan derinlemesine görüşmeler, ahlaki yaralanma olgusuna dair zgn bulgular sunmaktadır.

Bu çalışmada, her iki aşamadan elde edilen n bulgular sunulacak ve tartışılacaktır. Özellikle afet müdahalesinde kolektif dayanıklılık ve sistemik zorluklara odaklanılacaktır. Hipotezimiz, ahlaki yaralanma sıklığı ve varlığı ile ahlaki dayanıklılık sıklığı ve düzeyleri arasında negatif bir korelasyon olduğudur. Nitel sonuçlara göre, sağlık çalışanları arasında, özellikle yöneticilere karşı belirgin bir güvensizlik ve öfke duygusu hakimdir. Sistemik hazırlık ve destek politikalarının geliştirilmemesi ve uygulanmaması sağlık çalışanlarını daha çok kendi ekip arkadaşlarıyla dayanılmaya, güven ve destek ihtiyacını böyle karşılamaya itmiş görünmektedir. Ayrıca, sistemik iyileştirmelerin mümkün olduğuna dair belirgin şüphe ve/veya inançsızlık, onların yapısal reform önerilerinde bulunmalarını da engellemektedir. n bulgulara dayanan bu varsayımlar doğrulanırsa, çalışma sağlık çalışanlarının ahlaki yeterliliklerini güçlendirmek için atılması gereken adımlara dair gerçekçi bir bakış açısı sunacaktır.